

## Struktura obyvatelstva – kulturní znaky

### Národnostní struktura

- **Národnost** – příslušnost k určitému národu
- **Národ** – historicky vzniklé společenství se společnými **tradicemi, územím a kulturním vývojem** a většinou i **jazykem** (neplatí vždy – řada národů hovoří stejným jazykem x Švýcaři hovoří více jazyky)
- Řada národů nemá vlastní stát – Kurdové, Tibeťané, Čečenci, Baskové, ...
- **Národnostní menšiny** – obyvatelé, kteří žijí mimo území státu, kde má národ sídlo
- **Nacionalisté** – jsou přesvědčeni o výjimečnosti a nadřazenosti svého národa (spory s přistěhovalci, rómskou komunitou...)
- **Separatisté** – snaží se dosáhnout samostatnosti svého národa (Baskové ve Španělsku, Palestinci v Izraeli, Albánci v Kosovu)
- **Státní příslušnost** – právní příslušnost k určitému státu

### Struktura podle mateřského jazyka

- **Mateřský jazyk** – ten jazyk, kterým člověk začne mluvit
- Podle příbuznosti se jazyky dělí do jazykových rodin, nejpočetnější je **indoevropská jazyková rodina** (45% obyvatel světa), patří sem např. jazyky:
  - **slovanské** (čeština, slovenština, polština, ruština, běloruština, ukrajinština, slovinština, chorvatština, srbština, bulharština)
  - **germánské** (němčina, holandština, angličtina, norština, švédština, dánština)
  - **románské** (italština, španělština, portugalština, francouzština, rumunština)
  - **indické** (hindština, bengálština)

### Nejrozšířenější jazyky světa

- čínština, španělština, angličtina, arabština, bengálština, hindština

### Struktura podle vzdělání

- Vysoká úroveň vzdělání je základním předpokladem dalšího rozvoje státu
- **Gramotní – negramotní** (pologramotní – umí číst, neumí psát)
- Nejvíce negramotných je v zemích Afriky a JZ a J Asii, většinou 30 – 50 % obyvatel (ale např. Somálsko 75 %, Niger 85 %), v těchto zemích je velký rozdíl mezi gramotností žen a mužů (ženy často do školy vůbec nechodí)
- Dnes je důležitá i **počítačová gramotnost**
- **Podle stupně dosaženého vzdělání:** základní, střední, vysokoškolské

### Písma ve světě

- **Latinka** – Amerika, Austrálie, Evropa (bez východu), Afrika jižně od Sahary
- **Čínské písmo** – Čína
- **Indická písma** – Přední a Zadní Indie
- **Arabské písmo** – JZ Asie a S Afrika
- **Azbuca** – Rusko, Kyrgyzstán, Tádžikistán, Ukrajina, Bělorusko, Srbsko, Makedonie, Bulharsko

- Ostatní: japonské písmo (Japonsko), korejské písmo (Severní a Jižní Korea), řecké písmo (Řecko), hebrejské písmo (Izrael)

### Náboženská struktura

- Náboženství má **významný vliv** na život většiny obyvatel Země
- **Ateisté** (nevyznávají žádné náboženství) tvoří jen asi **10 % obyvatel světa**
- **Monoteistická náboženství** – vyznávají jednoho boha (křesťanství, islám, židovské náboženství)
- **Polyteistická náboženství** – uctívají více bohů (hinduismus)

### Křesťanství – nejrozšířenější náboženství světa (2 mld. lidí)

- Název je odvozen od **Ježíše Krista** – rok jeho narození se stal počátkem našeho letopočtu
- Podstata náboženství je shrnuta v **Bibli** (soupis několika desítek knih) – skládá se ze Starého a Nového zákona

Křesťanství se postupně rozdělilo:

- **Římskokatolická církev** – nejvyšší představitel je **papež**, je to nejrozšířenější náboženství světa (přes 1 mld. lidí), nejvíce katolíků žije v Z, J a střední Evropě a Latinské Americe
- **Pravoslavná církev** – v čele stojí **patriarcha**, nejvíce je rozšířena ve V a JV Evropě (Rusko, Řecko, Bulharsko...)
- **Protestantská církev** – vzniklo v 16. stol. jako důsledek protikatolického odporu, neuznávají papeže, nejvíce rozšířeno v Z Evropě (Německo, VB), celé S Evropě a USA

### Islám – (vyznavači se nazývají **muslimové**) – vyznávají jednoho boha – Alláha

- Zakladatelem je **Mohamed**, narodil se v Mekce (každý muslim by měl jednou za život vykonat pouť do Mekky)
- Posvátnou knihou je **Korán** – autorem je Mohamed, Korán **zakazuje** např. jíst **vepřové maso**, hrát **hazardní hry**
- **Ramadán** – muslimský svátek měsíčního půstu, během něhož ve dne nesmí na veřejnosti jíst, pít ani kouřit
- Islám má velký politický vliv, je **státním náboženstvím** mnoha arabských zemí, nejvíce rozšířen v S Africe (rozšiřuje se i ve zbytku Afriky), JZ, střední a JV Asii
- Dnes různé větve – např. **sunnité** (většina) a **šíité** (převažují v Íránu)
- **Islámští fundamentalisté** – chtějí přetvořit islámskou společnost přísně podle zásad Koránu, zcela odmítají jiná náboženství

**Buddhismus** – zakladatel Buddha, myšlenkový a náboženský směr kladoucí důraz na člověka a jeho vlastní schopnosti (neteistické náboženství), nejvíce rozšířen v Číně, V a JV Asii

### Hinduismus

- Rozšířen na území Indie
- Hinduisté věří ve znovuzrození (reinkarnaci) a v posmrtné převtělování
- Společnost je rozdělena do kast podle druhu povolání
- Kráva – posvátné zvíře – **nesmí jíst hovězí**

**Judaismus (židovské náboženství)** – národní náboženství židů, z Bible uznávají pouze Starý zákon, mimo Izraele jsou početně zastoupeni i v USA

**Tradiční náboženství (animismus)** – rozšířeno zejména v Africe u domorodých kmenů, důležitou roli hrají kouzla, víra v duchy stromů, zvířat...

- V posledních letech vznik řady sekt (např. jehovisté, moonisté, scientologové) – často zneužívání a manipulování jejich členů

### Práce s atlasem

1. Ke každému státu doplň písmo, které se zde používá (mapa Kultura a tradice/Užívání písem ve světě):
  - a) Mexiko .....
  - b) Bělorusko .....
  - c) Turecko .....
  - d) Kazachstán .....
  - e) Thajsko .....
  - f) Irák .....
2. Následující státy seřaď podle podílu negramotných od nejvyššího po nejnižší (mapa Vzdělání a negramotnost/Gramotnost): Nepál, Estonsko, Španělsko, Portugalsko, Indie.  
.....
3. K uvedeným státům doplň početně nejvíce zastoupené náboženství (mapa Náboženství na konci druhého tisíciletí/Rozšíření náboženství):
  - a) Indie .....
  - b) Vietnam .....
  - c) Malajsie .....
  - d) Japonsko .....
  - e) Egypt .....
  - f) Argentina .....
  - g) Bulharsko .....
  - h) Finsko .....
4. K poutním místům doplň náboženství, k němuž se vztahují (mapa Vznik a šíření náboženství/Poutní místa):
  - a) Lourdes .....
  - b) Varánasí .....
  - c) Madína .....
  - d) Lhasa .....
  - e) Fudžisan .....

### Práce s internetem

1. V posledních letech stále častěji vznikají různé alternativní náboženské směry a sekty. Mnohé jsou celkem neškodné, jiné však manipulují se svými členy. Zjisti stručnou charakteristiku následujících sekt (<http://www.sweb.cz/vit.p/rozdel2.html>):
  - a) Mormoni .....
  - b) Moonisté .....

c) Haré Kršna .....

.....

.....

.....

d) Satanizmus .....

.....

.....

.....

e) Svědkové Jehovovi.....

.....

.....

.....